

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН В ПЕРЕКЛАДАХ ПРОЗОВИХ ТА ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ

Г.І.СИДОРУК, кандидат філологічних наук, доцент,

А. О.ПЕТИЙ, студент магістратури,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: seagalina@gmail.com; andrey.petiy000@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0850-0352

Анотація. *Актуальність дослідження полягає в тому, що реалії являють собою особливу складність при перекладі, з огляду на те, що вони відносяться до неспівпадаючих елементів мови і позначають поняття, не відомі та не зрозумілі для інших культур. Мета та завдання дослідження полягає в аналізі особливостей та проблем передачі реалій англomовних країн в перекладах прозових та поетичних творі. В статті були застосовані методи синтезу та узагальнення інформації з досліджуваної теми на основі аналізу теоретичних джерел. В статті було розглянуто та інтерпретовано поняття реалії, та визначено основні складнощі та прийоми перекладу англomовних реалій українською мовою. На основі аналізу теоретичних джерел ми надали власне визначення поняттю 'реалія': це лексичні одиниці, що відображають національні особливості існування певного народу, історичний розвиток та колорит, територіальний устрій, специфічні риси побуту, культури, та представляють собою складність для перекладу з огляду на те, що не мають відповідних лексичних одиниць в мовних структурах інших народів. Також, в статті наведено способи перекладу реалій українською мовою. Отриманий результат узагальнює результати досліджень інших учених, та може бути використаний як основа для подальших досліджень з теми.*

Ключові слова: *реалія, лексична одиниця, переклад, складнощі перекладу, неперекладність, безеквівалентна лексика*

Актуальність даної теми пояснюється тим, що реалії являють собою особливу складність при перекладі, причиною тому цьому є те, що вони відносяться до неспівпадаючих елементів мови і позначають поняття, не відомі та не зрозумілі для інших культур.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемою перекладу художньої літератури займалися такі вчені як В. В. Алімов, А. В. Безбородов, Є. В. Бреус, В.С. Віноградов, Н.К. Гарбовський, Н.Ф. Мечтаєва, А.Д. Мурадова, Ю.П. Солодуб, А.Д. Швейцер, Дж. Бердслі та інші.

Проблемою перекладу реалій у художньому тексті займалися такі вчені як В. С. Алексєєва, Л. С. Бархударов, Е. М. Верещагін, В. С. Віноградов, С. Влахов, В. Н. Комісарів, В. Р. Костомаров, Л. К. Латишев, Т. А. Казакова, Р. К. Миньяр-Белоручев, Р. Д. Томахін, С. Флорін, А. Д. Швейцер та інші.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей та проблем передачі реалій англomовних країн в перекладах прозових та поетичних творі.

Матеріали і методи дослідження. В статті були застосовані методи синтезу та узагальнення інформації з досліджуваної теми на основі аналізу теоретичних джерел.

Результати дослідження та їх обговорення.

Для дослідження особливостей та способів перекладу реалій, необхідно окреслити значення власне поняття реалії. Варто зазначити, що складно виокремити

єдине визначення даного поняття, з огляду на те, що багато дослідників інтерпретують поняття реалії по-різному. Дослідник Дж. Бердслі визначає поняття реалій як предметів матеріальної культури, що слугують основою для номінативного значення слова [8, с. 301]. Як лінгвістичне явище реалії відносять до категорії безеквівалентної лексики. У багатьох перекладознавців існують різні думки з цього приводу. Є. М. Верещагін і В. Г. Костомаров називають реалії «словами, план змісту яких неможливо зіставити з будь-якими іншомовними лексичними поняттям» [2, с. 42]. Вони вважають, що такі лексичні одиниці неперекладні, що їх не можна точно передати іноземною мовою за допомогою точного відповідника, однослівного перекладу, їх можна запозичити, або описати, як це робиться в тлумачних словниках [2, с. 42].

На думку В. С. Алексеєвої реалії – це лексеми, що позначають реалії побуту та суспільного життя, специфічні для будь-якого народу, країни або місцевості [1, с. 189]. Р. К. Міньяр-Белоручев вважає, що реалії – це предмети, явища, традиції, звичаї, які складають специфіку даної соціальної спільноти, етнічної групи. Міньяр-Белоручев також називає реаліями слова і словосполучення, що позначають їх [5, с. 57].

Найбільш повне визначення реалії дають болгарські вчені С. Влахов і Флорін С., які вважають, що ці слова називають об'єкти, характерні для одного народу (побут, культура, соціальний та історичний розвиток) і є чужими іншому, є носіями національного і історичного колориту і не мають точних відповідностей при перекладі, і, отже, не підпорядковуються загальним способам перекладу і вимагають особливий підхід [3, с. 6-7].

Узагальнимо вищезазначені визначення, наступним чином: реалії – це лексичні одиниці, які відображають національні особливості існування певного народу, історичний розвиток та колорит, територіальний устрій, специфічні риси побуту, культури, та представляють собою складність для перекладу з огляду на те, що не мають відповідних лексичних одиниць в мовних структурах інших народів.

Реалія має ознаки деяких інших лексичних одиниць, тому її легко сплутати або просто не "розпізнати". Також реалії можуть бути власними іменами, сюди відносяться, на думку Г. Д. Томахіна:

- Географічні назви (топоніми), які мають культурно-історичні асоціації;
 - Антропоніми – імена історичних особистостей, громадських діячів, вчених, письменників, діячів мистецтва, популярних спортсменів, персонажів художньої літератури і фольклору;
 - Назви творів літератури і мистецтва; історичні факти та події в житті країни; назви державних і громадських установ тощо [6, с. 10].
- Водночас С. Влахов та С. Флорін розглядають імена власні як окремий клас безеквівалентної лексики, який має свої ознаки та прийоми передачі при перекладі і ці дані нерідко збігаються з даними реалії [3, с. 12]. Таким чином, реалії являють собою окремий незвичайний і важливий шар лексики мови. Всі вчені сходяться в тому, що реалії належать до безеквівалентної лексики, тобто часто являють собою проблему при перекладі. Вони можуть зустрітися при перекладі абсолютно будь-якого тексту, тому дуже важливо знати особливості реалій і їх перекладу.

Такі дослідники як А. Д. Швейцер, В. Н. Комісарів, Л. К. Латишев, С. Влахов, С. Флорін, і Т. А. Казакова пропонують різноманітні прийоми перекладу реалій. Найпоширенішими способами є транслітерація, транскрипція, калькування і описовий переклад.

А. Д. Швейцер вважає, що для передачу реалій забезпечують наступні прийоми:

- транслітерація (*agimpunkt* – *ahitpunkt*);
- калькування (*brain-drain* – *вумік мізків*);
- пояснювальний переклад [7, с. 63].

Своєрідну класифікацію відповідностей, які створюються перекладачем при перекладі безеквівалентної лексики, пропонує В. Н. Комісаров. В сфері перекладу безеквівалентної лексики, на його думку, застосовуються такі типи відповідностей:

– Відповідності-запозичення, що відтворюють в МП форму іншомовного слова. Такі відповідності створюються за допомогою перекладацького Транскрибування або транслітерації;

– Відповідності-кальки, що відтворюють морфемний склад слова або складові частини стійкого словосполучення в іноземних мовах;

– Відповідності-аналоги, створювані шляхом підшукування найближчої за значенням одиниці;

– Відповідності-лексичні заміни, створювані при передачі значення безеквівалентного слова в контексті за допомогою одного з видів перекладацьких трансформацій;

– Застосовується опис в разі неможливості створити відповідність зазначеними вище способами [7, с. 148].

В. Н. Комісаров не дає визначення способам передачі реалій, він відзначає лише відповідності, які виходять в результаті застосування того чи іншого прийому перекладу.

Висновки та перспективи. Таким чином, на основі аналізу та узагальнення теоретичних джерел, ми інтерпретували поняття реалій наступним чином: реалії – лексичні одиниці, які виражають національні особливості існування певного народу, відображають історичний розвиток та колорит, територіальний устрій, специфічні риси побуту, культури, та представляють собою складність для перекладу з огляду на те, що не мають відповідних лексичних одиниць в мовних структурах інших народів.

Як демонструє аналіз, реалії, представляючи безеквівалентну лексику, не мають відповідників в мові перекладу, тому і являють собою перекладацьку проблему. Основними способами перекладу реалій є такі перекладацькі трансформації, як транскрипція/транслітерація, калькування, лексико-семантична модифікація: звуження/конкретизація, розширення/ генералізація, емпфатизація/нейтралізація, функціональна заміна, описовий переклад, перекладацький коментар.

Висновки нашого дослідження можуть слугувати поштовхом та підґрунтям для наступних кроків в області аналізу перекладу реалій на матеріалі художніх текстів.

Список використаних джерел

1. Алексеева, И.С. Введение в переводоведение]: Учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. Заведений [Текст] / И. С. Алексеева. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2004. – 352 с.
2. Верещагин, Е.М. Язык и культура [Текст] / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – М.:Индрик,2005. – 1038 с.
3. Влахов, С. Непереводимое в переводе. Монография[Текст] / С. Влахов, С. Флорин. – М.: Высшая школа, 1986. – 384с.
4. Казакова, Т.А. Практические основы перевода [Текст] / Т.А. Казакова. – СПб.: Союз, 2002. – 319с.
5. Миньяр-Белоручев, Р.К. Как стать переводчиком [Текст] / Р.К. Миньяр-Белоручев. – М.: «Готика», 1999. – 176с.
6. Томахин, Г.Д. Реалии-американизмы : пособие по страноведению [Текст] / Г. Д. Томахин. – М.: Высшая школа, 1988. – 239 с.
7. Швейцер, А.Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты [Текст]/ А.Д. Швейцер. – М., 1998. – 212 с.
8. Beardsley, J. Translation as an activity and a profession [Text] / J. Beardsley. – Ann Arbor, 1982. – 120 p.

References

1. Alekseeva, I.S. (2004). Vvedenie v perevodovedenie [Introduction to translation studies]: Ucheb. posobie dlya stud. filol. i lingv fak. vyssh. ucheb. Zavedenij / I.S. Alekseeva. Saint Petersburg: Philological faculty of SPbHU, 352.
2. Vereshchahin, E.M. (2005). Yazyk i kultura [Language and culture] / E.M. Vereshchahin, V.G. Kostomarov. Moscow: Indrik, 1038.
3. Vlahov, S. (1986). Neperevodimoe v perevode [Untranslatable in translation]. Monografiya / S. Vlahov, S. Florin. Moscow: Vysshaya shkola, 384 p.
4. Kazakova, T.A. (2002). Prakticheskie osnovy perevoda [Practical foundations of translation] / T.A. Kazakova. – Saint Petersburg: Soyuz, 319.
5. Min'yar-Beloruhev, R.K. (1999). Kak stat' perevodchikom [How to become a translator] / R.K. Min'yar-Beloruhev. – M.: «Gotika», 176.
6. Tomakhin, H.D. (1988). Realii-amerikanizmy [Reality-Americanisms]: posobie po stranovede-niyu / G. D. Tomahin. – M.: Vysshaya shkola, 239.
7. Shveitser, A.D. (1988). Teoriya perevoda. Status, problemy, aspekty [Theory of translation. Status, problems, aspects]. / A.D. Shveitser. Moscow: Nauka, 212.
8. Beardsley, J. (1982). Translation as an activity and a profession [Translation as an activity and a profession] / J. Beardsley. Ann Arbor, 120.

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕДАЧИ РЕАЛИЙ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ СТРАН В ПЕРЕВОДАХ ПРОЗАИЧЕСКИХ И ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Г. И. Сидорук, А. А. Петий

Аннотация. Актуальность исследования заключается в том, что реалии представляют собой особую сложность при переводе ввиду того, что они относятся к несопадающим элементам речи и обозначают понятия, не известные и не понятные для других культур. Цель и задачи исследования заключаются в анализе особенностей и проблем передачи реалий англоязычных стран в переводах прозаических и поэтических произведениях. В статье применены методы синтеза и обобщения информации по изучаемой теме на основе анализа теоретических источников. Рассмотрены и интерпретированы понятия реалии, и определены основные сложности и приемы перевода англоязычных реалий на украинский язык.

На основе анализа теоретических источников мы представили собственное определение понятию 'реалия': это лексические единицы, отражающие национальные особенности существования определенного народа, историческое развитие и колорит, территориальное устройство, специфические черты быта, культуры, и представляют собой сложность для перевода ввиду того, что не имеют соответствующих лексических единиц в речевых структурах других народов. Также в статье приведены способы перевода реалий на украинский язык. Полученный результат обобщает результаты исследований других ученых, и может быть использован как основа для дальнейших исследований по теме.

Ключевые слова: реалия, лексическая единица, перевод, сложности перевода, непереводаемость, безэквивалентная лексика

THE PROBLEMS OF TRANSLATING THE REALIA OF ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES IN PROSE AND POETIC WORKS

H.I. Sydoruk, A.O. Petiy

Abstract. *The relevance of the study lies in the fact that the realia are particularly difficult to translate, due to the fact that they belong to the mismatched elements of speech and denote concepts that are not known and not understood by other cultures. The purpose and objectives of the study is to analyze the features and problems of rendering the realia or culture-bound terms of the English-speaking countries in the translations of prose and poetry. The methods of synthesis and generalization of information on the studied topic based on the analysis of theoretical sources were used in the article.*

The article has reviewed and interpreted the concepts of realia, and identified the main challenges and techniques of translating English realia into Ukrainian. The classifications of a number of well-known linguists have been proposed and correlated. Thus, linguist-researcher J. Beardsley defines the concept of realias as objects of material culture, serving a basis for the nominative meaning of the word. As a linguistic phenomenon, realias are categorized as non-equivalent vocabulary. Many translators have different thoughts on this subject. E.M. Vereshchahin and V.H. Kostomarov call them "the words of the content which cannot be compared with any other language lexical concept." According to V.S. Alekseev, realities are tokens denoting the realias of life and social life, specific to any people, country or locality. R.K. Miniyar-Beloruhev believes that realias are the objects, events, traditions and customs that make up the specificity of the social community, an ethnic group. C. Vlahov and S. Florin state that these words are called objects typical of one nation. According to H.D. Tomakhin the proper names could be the realias as well. Such researchers as O.D. Shveitser, V.M. Komisarov, L.K. Latyshev, S. Vlahov, S. Florin and T.O. Kazakova offer various methods of translating the realias. Their classifications state that the most common ways of translating realias are transliteration, transcription, calquing and descriptive translation. O.D. Shveitser believes that conveying the realias is provided by methods of transliteration, calquing and explanatory translation. V.M. Komisarov offers a peculiar classification of correspondences that are created by an interpreter in translating an equivocal vocabulary.

Based on the analysis of theoretical sources, we have presented our own definition of the concept of realia: these are lexical units that express the national characteristics of the people using realia, reflect the historical development and color, territorial structure, specific features of life, culture, and are difficult to translate due to the fact that they do not have the appropriate lexical units in the speech structures of other peoples. Realias, which represent the non-equivalent vocabulary, have no match in the language of translation, and therefore represent a translation problem. The main ways of translating the realias are the translation transformations, which include transcription and transliteration, calquing, lexical-semantic modification (narrowing – specification, expansion – generalization, emphasis – neutralization, functional substitution, descriptive translation, translation commentary. Resolving the issue of choosing a particular technique in translating realias directly depends on the task that the translator faces – to preserve the coloring of a language unit with possible loss of semantics or to convey the meaning of an unknown realia, while losing coloring. The examples discussed in the article show which techniques are most often used by translators, and reveal some of the shortcomings of certain techniques, as well as the proposed translation options.

Also, in the article the ways of translating the realia into Ukrainian have been proposed. The results obtained generalize the findings of the prior researchers, and can be used as a basis for further research on the topic.

Keywords: *realia, lexical unit, translation, translation complexity, untranslatability, non-equivalent vocabulary*